

Pe Valea Prahovei...

Suindu-mă în tren, în acea frumoasă dimineață de iunie târziu, am început să salut amabil lumea din compartiment : mi s-a răspuns cu o politete la granița cu amicitia : ne cunoaștem doar, de atîția ani de zile. În fiecare vară, vecinii mei de vagon se duc pe Valea Prahovei să se odihnească, în timp ce eu mă duc să mă obosesc, căuțind jaloanele demne de memorat ale stagiunii estivale. Invidios la culme pe situația lor privilegiat-vilegiaturistă, cobor la

Ploiești,

orașul cu care, în mintea mea, începe această vale a vacanței. În teatru, forfotă, peste puține zile urma să se intre în binemeritul concediu, dar mai înainte actorii au ținut să dea avanpremiera spectacolului *Minunatul principe*, după piesa lui Lope de Vega. Cum am fost invitat abia la premiera oficială (din toamnă), am să mă mulțumesc să consemnez turneele programate în timpul verii : secția de dramă a jucat *Incurcă-lume, Soțul păcălit*, *Micul infern*, *Zodia gemenilor* și *Concediu nelimitat* la Bușteni, Breaza, Sinaia, Predeal ; iar secția de estradă, *Circulați... zimbînd, vă rog !* și *Șah-mat la estradă* — în aceleași localități montane. Ar trebui incluse aici și turneele care-au trecut prin reședința județului Prahova în perioada în care mă aflam acolo : formația muzicală „funky-rock” *Familie Silly*, spectacolul estradei din Deva *Revista pălărilor* și reprezentația gălățeană *Scene din viața unui bădăran*. E mult ? E puțin ? Asta, doar publicul ploieștean estival poate s-o spună...

La Sinaia,

pe treptele care urcă de la gară spre centru, primul microspectacol estival este oferit, bineînțeles, de Coco, papagalul binevoitor, care, contra sumei de 3 lei, îți prezice cele mai ademenitoare întâmplări : „...la finele necazurilor te vei însura și vei lua o fată cu numele de Tinca. Vei trăi 73 de ani !” Cineva spunea că noi, criticii de teatru, nu trăim mult — nici nu ne-o dorește nimeni. Dar, acum, dacă știu că apuc să intru în al optulea deceniu de existență, încep să văd Sinaia cu alți ochi, mai îngăduitori.

„Avem și nevoie de îngăduință” — îmi spune Radu Moise, directorul Casei de cultură. „Formațiile noastre repetă pe undă apucă, jucăm doar în deplasări... Ne chinuim să păstrăm oamenii pasionați de artă — ar-

țiști amatori și spectatori — dar nu le putem oferi condiții optime de lucru și de vizionare. Trebuie să vă spun totuși că ansamblul nostru folcloric va efectua un turneu în Franța, iar echipa de teatru, îndrumată de actorul Virgil Popovici, a prezentat recent premiera piesei lui Doru Moțoc *Undeva, o lumină*. Mai funcționează, în sediul Casei de cultură, un cenaclu literar, un cerc de artă plastică și o orchestră de muzică ușoară...”

M-am uitat și în planul de activități pe luna iunie : am văzut aici, nominalizate, o serie de acțiuni apte să câștige interesul oamenilor muncii veniți la odihnă : dezbaterile pe tema „Personalități marcante ale culturii” (Călinescu, Enescu, Eminescu), concursurile-tip „Cine știe, câștigă !”, lansările de cărți, parada portului popular, întîlniri cu realizatori ai filmelor românești recente, precum și spectacolele ansamblului tineretului prahovean, ale Întreprinderii „1 Mai” din Ploiești ș.a. Nu mă-ndoiesc că membrii formațiilor care activează aici, în frunte cu bineintenționatul și neobositul lor animator, Radu Moise, vor obține succese demne de adevăratele lor forțe, de exigentul și numerosul lor public...

Seara, mă duc să văd, la Clubul „Mefin”, spectacolul brașovean cu piesa lui Ivan Martinov *Noul Adam*. Sala și scena, din păcate, sînt improprii reprezentării unor montări mai pretențioase : discutînd cu actorii, înainte de spectacol, aflu că nici n-a încăput pe scenă tot decorul. De asemenea, neavînd culise, ochiului spectatorului i se dezvăluiau și inavnevro tehnice inestetice. Probabil că acesto neajunsuri i-au încurajat pe unii actori în dezagreabile îngroșări și gaguri de calitate îndoielnică.

Opresc un taxi și fug la gară ; iau din mers, personalul de

Brașov.

A doua zi, privesc panourile de afișaj : la teatru, nimic. Sînt anunțate, pentru zilele următoare, spectacole cu același *Nou Adam*. Se mai zărește afișe cu matusalemicul *Svejk* și ubicuul *Circ (Bravo, Circul !)*. Aflu că se repetă, la instituția condusă de Eugen Mercus, *Fluturii cenușii* de Emil Pocnaru și *Muntele de D. R. Popescu*. După care, ascult un act dintr-o piesă de Dimitrie Roman, beau cinci cafele, fumez un cartuș de țigări, mă plimb cu telefericul și mă uit pe odată la ceas. De ce ? Pentru că aștept să se facă odată ora zece (22.00). Intru în barul restaurantului „Aro” pentru a vedea programul cu cel mai scump bilet de intrare (diurna mea pe patru zile). E drept, în acești bani a intrat o cafeletă și un Campari cu cinci cuburi de gheață ; dar, cum altfel puteam să mă păstrez lucid ? Cu ajutorul actorului Nae Cristoloveanu (care nu a plătit bilet la intrare !), am aflat și cum fi cheamă pe unii dintre interpreți — deh, nici ei nu-i știa pe toți ; iar barul, ca orice bar care se

respectă, n-are program (nici de sală, nici din celălalt). O foarte bună solistă vocală, Maria Gheorghiu, o notabilă balerină, Yolanda Varga, și câteva frumoase costume populare, constituie partea pozitivă a spectacolului. Partea cealaltă, însă, e precumpănitore în balanță: călușarii nu prea erau în formă, filmul proiectat pe fundal devenise ilizibil, scenografia gemen de scilipici (rimează cu kitsch) și de placaj diletant vopsit, iar una dintre susținătoarele momentului core-

grafic se vede că abia se sculase de la o cină copioasă (rimează cu plicteasă).

Ieșind de-aici, în aerul tare al nopții, am mers pe jos pînă la gară. Și, în trenul care mă aducea acasă, am moțait visînd la stagiunea estivală ideală, pe care, cine știe, poate că vacanța viitoare o va transforma în realitate...

Bogdan Ulmu

EVOCĂRI

Marin Iorda— un spirit polivalent

Au trecut aproape zece ani de la moartea tragică a lui Marin Iorda, și uitarea amenință să acopere una dintre cele mai interesante și mai complete cariere artistice din prima jumătate a secolului nostru. Precursor al desenului animat, dramaturg, scenograf, regizor, animator și director de teatru, prozator, pictor, caricaturist și, în general, activ realizator de proiecte temerare, Marin Iorda a fost un om fermecător, ce iradia o neobișnuită vitalitate.

Biografia lui este marcată de neastîmpăr creator, care îl poartă de la profesia de zincograf la cea de scriitor. Printre altele, Marin Iorda este eroul... unor performanțe aeronautice, efectuînd primul zbor fără motor poștal aerian pe acest traseu; în 1933 a luat parte, împreună cu alți intelectuali români progresiști, la primul Congres al partizanilor păcii, la Bruxelles; a fost director de reviste pentru copii și director de teatre. A debutat în „Revista copiilor” condusă de C. G. Costa-Foru; colaborează apoi la „Torța”, „Adevărul”, „Dimineața”, „Adevărul literar”, „Rampa”, „Cuvîntul liber”, „Universul”, alături de Al. Macedonski, Tudor Viannu, I. Peltz, Gala Galaction, N. Kirîțescu, V. I. Popa. Inaugurează, în ziarul „Dimineața”, o pagină săptămînală pentru copii, transformată apoi în „Dimineața copiilor”. Organizează, la Brașov, spectacole cu artiștii amatori recrutați din mediul muncitoresc. Colaborează la radio cu scenariu și susține, mult timp, „Ora copiilor”, inițiată și condusă de Victor Ion Popa. În 1937,

participă la expoziția mondială de la Paris, unde primește medalia de bronz pentru schițe și decorații și pentru un film de desene animate. Din 1938, lucrează la teatrul „Muncă și voie-bună” condus de Victor Ion Popa. Este regizor (la Teatrul Național din Capitală, din 1944) și profesor la Conservatorul muncitoresc, publicînd, în același timp, desene și caricaturi.

A realizat performanțe în domeniul filmului de animație, într-o vreme cînd această artă se afla la începuturile ei. Turnat în 1927, *Haplea* este primul desen animat de lung metraj conceput ca un film unitar. Încercări se mai făcuseră, sub influența lui Walt Disney; nici una nu a atins, însă, coeziunea artistică, originalitatea în concepție și nivelul tehnic al filmului lui Marin Iorda. Autorul a confecționat el însuși întreaga aparatură necesară; documentația sa se rezuma la lecturi din revistele vremii. O experiență directă, un laborator special, un studio adecvat, firește că nu existau în România. Marin Iorda și-a conceput filmul singur, de la scenariu la regie, de la desene la operatorie, lumini, montaj etc., înfățișînd totul cu modestele sale mijloace de redactor. Singurul element tehnic „special” al „studioului” era un vechi aparat de luat vederi, acționat manual. „În rest — avea să declare Marin Iorda într-un interviu publicat în „Flacăra” la 12 octombrie 1963 — am pus unul peste altul două scaune de brad, am tăiat în cel de sus o gaură, prin care urma să „vadă” obiectivul aparatului de filmat, pe care l-am montat cu „vederea” în jos. Pe masa de dedesubt am fixat o planșetă, pe care cîdea lumina cîtorva becuri. Pe planșetă se succedau desenele ce trebuiau să capote vieți în film...”

A folosit adeseori, desenul, ca un comentariu la scrierile sale sau ale altora, alcătuiindu-și, de asemenea, schițele de decor și costume pentru propriile puneri în scenă. A abordat cu ingeniozitate și tehnica gravurii. Lucrările sale mărturisesc firea unui combatant și, în același timp, a unui liric fascinat de peisaj, de patosul construcției și de frumusețea chipului omenesc.

C. Isac